

Kuran ýakmak söz azatlygymy ýa-da yslam duşmanlygy?

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Kuran ýakmak söz azatlygymy ýa-da yslam duşmanlygy? KURAN
ÝAKMAK SÖZ AZATLYGYMY ÝA-DA YSLAM DUŞMANLYGY?

Şwesiýada, Gollandiýada Kurany-Kerim ýakma wakalarynyň yzy üzülenok. Hukukçylar we ylahyýetçiler munuň görnetin namysa degmek we ýigrenç jenaýatydygyny aýdýarlar. Dine şek ýetirmegiň gürrüňi gidýär. Şol sebäpli-de kanuny çäreler geçirilmeli.

Baýram günü Şwesiýanyň paýtagty Stomgolmda Kurany-Kerimiň ýakylmagy nägileliklere sebäp boldy / Fotosurat: AA

Soňky wagtlar musulmanlaryň mukaddes kitaby Kurany-Kerime garşy äsgermezçilikli agressiýalar barha artýar. Şeýle bidepligiň başyny Şwesiýadyr Gollandiýa çekýär.

Köp gezek gaýtalan bideplige düýn ýene biri goşuldy. Asly yrakly Salwan Momika Şwesiýanyň paýtagty Stokgolmda baýram günü Kurany-Kerimi ýere zyňyp, üstünden basandan soň ýakdy.

Munuň özi Momikanyň birinji hereketi däl. Ol geçen fewral aýynda-da Yragyň Stokgolmdaky ilçihanasynyň önünde Kurany-Kerim kitabyny ýakmaga synanşypdy.

Momikanyň soňky edepsiz hereketi halkara jemgyýetçiligiň öňem öwerlikli däl ýagdaýynyň pulsuny üýtgetdi we ony ýazgarýan seslenmeler gelip ugrady.

Türkiýeden, ABŞ-dan, Pars aýlagy ýurtlaryndan köp sanly

hökümet ygtyýarlysy onuň bu agressiýasyny berk ýazgardy.

Köp sanly adam şeýle ýagdaýlaryň mundan beýläk gaýtalanmazlygy üçin şwed hökümetinden haýdan-haý degişli önüni alyş işlerini geçirmäge çagyrdy.

Hatda Marokko Kuranyň ýakylandygy sebäpli Stomgolmdaky adatdan daşary we doly ygtyýarly ilçisini möhletsiz yzyna çagyrdy. Şwesiýa, Gollandiýa ýaly Ýewropanyň birnäçe ýurdunda yslam diniň gymmatlyklaryna äsgermezçilikli agressiýalary etmek ýoň bolup baryana meňzeýär.

Dünýäde iki milliarda golaý musulmanyň ynanyan Kurany-Kerimine biedeplik etmek söz azatlygymy ýa-da islamofobiýamy (yslam duşmançylygymy)?

Hukukçylar we ylahyýetçiler muňa jogap berdiler.

• **«Yslamyň çalt ýaýraýanlygy kimdir birileriniň jyzzygyna degýär»**

Stambul uniwersitetiniň ylahyýet fakultetiniň öňki mugallymy, «Süleymaniýe» fondunyň başlygy professor Abdyleziz Baýyndyr şeýle gabahatlyga söz azatlygynyň çäginde baha berip bolmajakdygyny aýtdy.

Häzirki wagtda Ýewropa başlyklaýyn dünýäniň çar künjünde iň köp ýaýraýan diniň yslamdygyny aýdýan professor Baýyndyr «Ýewropada buthanalara girilende borram-boşdugy görülýär. Bulam köp adamyň jyzzygyna degýär we şular ýaly bolgusyz hereketler bilen özleriçe bir zatlar edýändiklerini oýlaýarlar» diýdi.

Abdulaziz Baýyndyr / Fotosurat: The Independent

Adam hukuklary ynsanperwer ýörelgeler we tebigy gurluş göz önüne tutulanda hiç kimiň başga bir adamyň mukaddesligine dil ýetirmäge hukugynyň ýokdugyny bilmelidigini nygtan Baýyndyr «Aslynda biriniň öwretmegine hajat ýok, ýöne tebigy gurluş bozulup, adamlar ugruny ýitirende alajy şular ýaly hereketlerden gözleýärler» diýdi.

• **«Bular ýaly hereketler gaýtam Kurana bolan gyzyklanmany artdyrýar»**

Şeýle hereketleriň ýene bir täsiriniňem halkara gurluşlarda bolýan üýtgeşiklikdigine ünsi çeken Baýyndyr «Günbataryň geljeginiň kepili bolan ynam ýitdi, çünki maşgala ýok, nesil ýok we dowamly garraýarlar» diýip, sözüniň üstüni ýetirdi:

«Belli bir müddetden soň bularyň aýagynyň üstünde durara ýagdaýy ýok we birmeňzeş hereketler bilen göwünlerini hoşlajak bolýarlar. Hiç waggam bular ýaly hereketleriň soňuna çykyp bolmaýar, çünki Resulallanyň (s.a.w) döwründen bäri, hatda Adam aleýhyssalamyň döwründen bäri dogry diniň garşysyna göreşilip gelnipdir. Şular ýaly wakalaryň Kurana bolan gyzyklanmany artdyrjakdygyny pikir edýärim».

• **«Ýigrenç jenaýaty»**

Pelsepeçi-ylahyýetçi professor Janer Taslaman hem Baýyndyr bilen birmeňzeş pikirde. Şeýle hereketde söz azatlygynyň däl-

de, ýigrenç jenaýatynyň alamatynyň bardygyny aýdan Taslaman «Halkara jemgyýetçiligi hukuk kadalarynyň çäginde gerekli çäreleri geçirmeli» diýdi.

Janer Taslaman / Fotosurat: Twitter

Ýewropada ýigrenç jenaýatlaryna garaýan düzgünleri täzeden gözden geçirmek gerekdigini aýdýan professor Taslaman «Hereket edýän hukuk kadalarynyň çäginde bularyň garşysyna derňew işini açdyrmak, şwed hökümetinden bularyň durzulmagyny talap etmek gerek. Ýewropada hemmeleriň hemme pikiri aýdyp bilmeýändigini belli» diýdi.

- **«Kimdir biri nasistleri goldap çykyş edip bilýärmimi?»**

Ol «kimdir biri nasistler üçin ýöriş geçirip bilýärmimi?» diýip, yzyndanam «elbetde, geçirip bilenok» diýen Taslaman sözünüň üstüne şulary goşdy:

«Diýmek, aýdylýan käbir pikirler Ýewropada-da ýigrenç jenaýatlarynyň hataryna girýär. Nasistlere goldaw bermek ýigrenç jenaýatlarynyň hataryna girýän bolsa, Kurana garşy edilen şeýle bidepligem ýigrenç jenaýatlarynyň hataryna girizmeli. Halkara hukugy gowy bilýän musulmanlaryň gerekli kanuny kararlary kabul etdirmekleri gerek. Ýagny edilen ýalňyşlyga ýalňyş formada jogap berip zyýany artdyrmazlyga üns bermeli. Akyllý we oýlanşykly jogap berip, hukugyň çäginde gerekli işleri amala aşyrmaly».

- **«Dine şek ýetirmegiň gürrüni gidýär»**

Adam hukuklary we mazlumlary üçin raýdaşlyk jemgyýetiniň (MAZLUMDER) başlygy, aklawjy Kaýa Kartal hem belli bir

pikirden zyýada agressiw hereket arkaly musulmanlara we yslam dünýäsine yslam dünýäsine garşy gönükdirilen we mukaddes saýylýan Hezreti Pygamberimiziň (s.a.w) üstünden dine şek ýetirmegiň gürrüňiniň gidýändigini aýtdy.

Kaýa Kartal / Fotosurat: Twitter

Edilen biedepligiň raýat-köpçülikleýin hereketi däldigini, tersine degnaña degmäge we gaharyňy getirmäge gönükdirilen hereket hökmünde baha bermegiň gerekdigini aýdan Kartal «Häzire çenli şuňa meňzeş hereketleriň örän gynandyryjy netijeler bilen gutarandygyny gördük. Garşylyklaýyn berlen jogaplarda emele gelen düýpli meseleler orta düşýär. Muňa garamazdan şeýle hereketleriň dowam etmegi degnaña degmekdenem beter gönüden-göni ekstremizmi öz içine alýan yslam duşmançylygyny edýän, musulmanlary duşman hasaplaýan hereketdir» diýdi.

- **«Gerekli kanuny çäreler kabul edilmeli»**

Hukugyň adamlaryň agzybirlikde parahat durmuşda ýaşamagyny aňsatlaşdyrmak üçin bardygyny nygtan Kartal «Eger hukuk bular faly duşmançylykly hereketlere sessiz galýan bolsa hukuk bilen baglanyşykly ýene bir kemçiligiň barlygydyr» diýip, sözünü şeýle jemledi:

«Hukuk şu zatlar üçin bar. Meselem, Ýewropada jöhitler bilen baglanyşykly esasly hukuk kadalary ýola goýlupdyr. Ol ýerde şular ýaly derejä ýetmezden iň ownuk tankydy bellikleriňem öňi alynýar, kanunlar arkaly goralýar. Şular ýaly çökder, degnaña degiji we duşmanlaşdyryjy hereketiň ilkinji nobatda hukuk taýdan öňi alynmaly. Döwletler we raýat-jemgyýetçilik edaralary munuň üçin barýer bolup durmaly we gerekli kanuny

çäreler kabul edilmeli».

Abdulhakim GÜNAÝDYN.

Penşenbe 29.06.2023 ý. Publisistika